

Bir Şiir Tahlili İstanbul Şiiri Rabia Barış

– Ömer Batı · 18 Haziran 2009

Bir Şiir Tahlili: " İSTANBUL " Şiiri – Rabia Barış

İSTANBUL'UN Fethi'nin 556. yılı adına İstanbul Şiiri:

İstanbul'un Fethi, 29 Mayıs 1453'te şehri günlerdir kuşatan Osmanlı ordusunun, şimdi İstanbul olarak bilinen, o zamanki adıyla Konstantinopolis şehrini Sultan II. Mehmet Han'ın komutanlığında fethetmesidir. Bu fetihden sonra Osmanlı Devleti İmparatorluk olmuş, henüz 21 yaşında olan Sultan II. Mehmet, Fatih unvanını da alarak Fatih Sultan Mehmet olarak anılmaya başlanmıştır. Tarihteki en önemli devletlerden olan Doğu Roma İmparatorluğu böylelikle sona ermiştir.

İSTANBUL

Altın kemer takmışlar boğazın bir yerine,
Abide kondurmuşlar ünlü Beylerbeyi'ne.
En nadide eserler Topkapı'da saklanmış,
Erenler, evliyalar İstanbul'da toplanmış.

Ey İstanbul İstanbul hadisle kutlu şehir,
Sancağı, mehteriyle mutlu, umutlu şehir.
Sende Yuşa Peygamber, sende en güzel güller.
İşte bir sabah vakti çağrıda müezzinler.

Allah Allah sesleri yükselirken semaya,
Çekilir Eyüp Sultan ezanlarla duaya.
Deniz sakın yön çizer Hudai'nin yolundan.
Her ülke sarmak ister İstanbul'u kolundan.

Susar Karaca Ahmet günün bittiği yerde,
Nur yağar İstanbul'a göklerden perde perde.
Dünyanın göz bebeği bizimdir bizim billâh.
Böyle güzel bir şehri gözetir yüce Allah.

Akikten gerdanlığı yakışıyor eynine,
Dalmışım cennet diyar İstanbul'un seyrine,
Gecesi ısl ısl, gündüzü ömür sunar.
Esmezse deli rüzgâr surların nabzı donar.

Ümraniye haz bulur nazarlı bir bakışla,
Edalı kız gibidir Selimiye'de kışla.
Haydarpaşa'dan başlar İstanbul yolculuğu,
Onu görmek isteyen garda alır soluğu.

En asil lalelerin vatanı İstanbul'dur,
Tutuşan yüreklerin sevdası İstanbul'dur.
Sultan Ahmet laleyle bütünleşti severek,
Bir devre isim verdi lale devri diyerek.

Endamlı Hıdiv Kasrı Çengelköy'ün sırtında,
Edalı Dolmabahçe Beşiktaş'ın bağrında.
Süslüyor İstanbul'u boğazın incileri,
Hem Avrupa, hem Asya sıralanmış benleri.

Kanlıca' da âşıklar yelken açarken suya,
Çekmece koylarında zaman dalar uykuya.
Sultanların sofrası Çamlıca' da kurulur,
Kâtibimin türküsü Üsküdar'dan sorulur.

İstanbul sevda şehir ak günün eşiğinde,
Nice Fatihler yatar salında, beşiğinde.
Sevgi onda can bulur, canan ona ulaşır.
İstanbul, özlem olur kıtaları dolaşır.

Demir alır gemiler Kadıköy rıhtımında,
Hasret vuslata döner Atatürk limanında.
İstanbul'un güzeli Bakırköy'de oturur,
Sirkeci'nin treni acı çığlık tutturur.

Kızkulesi nazlıdır suların ortasında,
Renkler cümbüşe kalkar sahil ortancasında.
İstanbul ateş olur yürekleri kavurur,
Güneyden gelen meltem saçlarını savurur.

İhlamurlar altında neşeli geçer yazlar,
Geceye eşlik eder gümüş rengi yıldızlar.
Ay buluttan sıyrılıp dolaşırken mehtabı,

İstanbul'dan açılır dünyaya sırlı kapı.

Güneş gurub olurken ufukladır cenginiz,
Hisarda gün batımı öze vurur sevginiz.
Heybeli'de söyleşir sazende güzelleri,
Saray bahçelerinde dem tutar bülbülleri.

İstanbul 'un sevgisi gönüllerde birleşir,
Ona müptela olan onunla bütünleşir.
Dağları yeşil orman, bağları salkım söğüt,
Akşemsettin bu yerde Fatih'e verdi öğüt.

Yedi tepe üstünde yedi süreyya yanar,
İstanbul'u bir gören ömrünce söyler, anar.
Kaşları yay gibidir, kirpiği hedefe ok,
İstanbul'un üstüne bir başka İstanbul yok.

Çamur sırma sim olur Yavuz'un kaftanında,
Onu mübarek bilir âlimin kır atında.
Bu derin felsefeyle gider Sina Çölüne,
Der, İstanbul gözümüz bu hep böyle biline.

Mavi gök, mavi deniz kucağında İstanbul,
Bir karede bin hayat İstanbul'da İstanbul.
Fatih Sultan köprüsü güzellerin güzeli,
İstanbul kara sevdam yeni değil ezeli.

Mahyalı camilerde geceler kandil yakar,
Burası Sultan Ahmet görenler hayran bakar.
Bu köprüler Osmanlı, bu minareler Sinan,
Rahat uyu türbende koca Sultan Süleyman.

Rabia Barış

" İSTANBUL " ŞİİRİNİN TAHLİLİ:

Sönecek Salibin bahtı,
Yıkılacak Bizans tahtı,
Yüce Peygamberin ahtı,

Karanlıkta berk olacak.

Bir sevda, bir umut, bir ışık, bir hedef, ulaşılması istenen bir sevgili, bir Mehlika Sultan: İSTANBUL. Öyle bir sevgili ki, çağlar boyu endamını ve iffetini korumasını bilmiş bir şehir. Ona nice sevdalılar koşup gelmişlerdi de o, endamını, bağırını nazlı bir gelin gibi onlara yüzünü kapatmıştı. Ne zamanki o kutlu Nebi'nin (sav) müjdesini duydu, işte o zaman yüzünde belirdi atlastan cepkenli yiğit akıncıların sedalarının muştusu.

Bu Mehlika Sultana âşık yedi genç varmış. Her biri ayrı ayrı sevdalarla aynı yola, aynı sevdaya doğru yüreklerindeki engin muhabbetle yelken açıp yol almışlar. Ulaşılması gereken sevgili ise İstanbul imiş. Burası öyle anlatıldığı gibi Kafdağı'nın ardındaki gizemli ve büyümlü bir mekân değilmiş; ama etrafı çetin ve geçilmez addedilen surlarla ve hisarlarla çevriliymiş. Bu bağır yanık sevdalılara önderlik eden, onlara yol, hedef gösteren zat ise gönüllerin gülü Efendimiz (sav) imiş. Bu aşık gençlere Mehlika'ya ulaşabilmenin yolu olan meşaleyi göstermiş. Hepsisi de o meşaleye ulaşmak için koşup gelmişlerdi fakat altı tanesi muratlarına nail olamadan gerisin geri dönüp gitmişlerdi. Yetmişti ona artık Bizans'ın bahtı kara talihi. Yok mu bağırındaki surlarda "mukaddes mi mukaddes bir gedik açacak yiğit akıncılar." Söğüt'ün bağırında tohumu atılan akıncıların boy verip, meyveye duracakları an gelmişti. Dünyanın kara talihini değiştirecek yiğitler. İşte tarihin altın sayfaları onlara Türk akıncıları diyeceklerdi.

İşte bu Mehlika'ya âşık genç ona ulaşmayı kafasına koymuş, geçilmez sarp yolları aşmıştı. Bu kahramanlara İslamiyet'ten önce "alp", İslamiyet'ten sonra "ölürsen şehit, kalırsan gazi" denmişti. Değil miydi ki o kutlu ve mutlu Nebi'nin (sav) muştusuna kavuşmak maksadı. İşte hedef gösterilmişti. Ulaşılmalıydı her ne olursa olsun. At sırtına bağlanarak yılların çınarı İstanbul'un surlarının dibine gömülecekti. Çünkü o "yiğit akıncıların kılıç seslerini işitecek ve o yarım kalmış şarkıyı tamamlayacak yiğitlerin at kişnemelerini" duyacaktı. Surların bağırına mukaddes sancağı diktikten sonra arkadan gelen yiğitlere önderlik ederken yeni bir çıkışı açtığına farkında olarak. Her şeye rağmen sancak dikilmiş, sevdalı padişahın hayalini gerçekleştirmişti. Artık o adıyla tarihte ululardan ulu Hasan idi.

Sevgili, en sevgiliydi. Öyle kolay kolay bağırını sevdalılarına açmıyordu, çünkü nazlıydı, cilveliydi. Ona kavuşmak isteyen âşık, onun ne istediğini bilmişti. İlk önce gemileri karadan yürütüp, sevgiliye göndermişti. Tarihteki ilk "Şahi" adlı topu onun adına, onun sevdasına nail olabilmek için döktürmüştü. Fakat sevgili tatmin olmuyordu, nazlıydı, cilveliydi. Akıncılarını surların bağırına çıkartıp, Ulu Batlı Hasan adını tarihe kazınmalıydı.

İşte o an gelmişti. Bağır yanık sevdalılarının elleri dua dua yakarmakta, yürekleri inim inim inlemekte, insanlar öbek öbek onların yollarını gözlemekte, atlarının nalları kanatlanmış üveyikler gibi adım adım sevgiliye yaklaşmaktaydı. Ufukta beliren atlastan cepkenli yiğit akıncılar "Allah, Allah!" naralarıyla koşuyordu sevgilinin bağırına. Aradan kıssa bir zaman sonra yıllarca süren bu hasret bitmişti. Âşık, maşukuna kavuşmuştu. Yıllar yılı birbirini kovalayan bu sevda son demine ulaşmıştı. Önde şemslerin en

akı (Akşemsettin), geride yetiştirdiği güzide talebesi sultanların Mehmet'i ve fetihlerin babası olarak anılacak olan ve bıyıkları henüz terlemiş Fatih.

Şu fetih vaka'sı, yâ Rab! Ne büyük mucizedir!

Her tecellisini nakletmek uzundur bir bir;

İstanbul üzerine o kadar çok yazı ve şiir yazılmış ki, tarihin en güzide sayfalarında en alımlı, en çalımlı duyguların oluştuğu yürek dolusu kelimeler. Şu fetih dünyayı öyle bir sarsmış ki, mucize karşısında herkes etkilenmiş, dilbeste olup el pençe durmuşlardı. Bu kısa girizgâha bu kadar şanla dolu tarihi sığdırmak çok zor. Önemli olan bu zoru başarmaktır. O da başarılmıştı.

Bu kısa tarihi deneme yazısından sonra inceleyeceğimiz " İstanbul " şiirimizin biçim özelliklerine göz atalım.

İstanbul şiiri ilk bakışta bir tasvir niteliği taşımaktadır. Şiirimizin ilk mısralarından itibaren İstanbul'a ait mekânlar bir bir duygu yoğunluğunun içinde kaleme alınmaya çalışılmıştır. Dış mekânla ilgili tasvirler ağırlıkta olduğundan realist ve parnesyen etkinin izleri ağır bir şekilde şiirde görülmektedir. Dış âleme ait unsurlar "kalemle resim yapma" titizliği içerisinde yazılmıştır. Tabi ki bu dış âleme ait unsurlar şiirimizin iç âlemine ait duygu yoğunluklarıyla karılmış bir vaziyette okuyucusuna sunulmaktadır.

Şiirimiz alışılmış olan kıtaların dışında yazılmış bir şiir. On dokuz (19) kıtadan mürettep bir şiir. Burada şiirimizin muhayyilesindeki İstanbul'u, kuş bakışı anlatma duygusu yatmaktadır. Şiir adeta okuyucusunu kanatlandırarak İstanbul üzerinde gezdirmektedir. Her bir kıtasında o güzide mekânın bir semtine uğramakta ve orayı güzellikleriyle temaşa etmekteyiz.

Şiir hece vezninin 14'lü hece kalıbı esas alınarak yazılmıştır. Bu ölçü de 7 + 7 heceden oluşan duraklardan terettüptür. Kafiye çeşidi olarak iki ses benzerliğinin oluşturduğu tam kafiye ve üç ve daha fazla ses benzerliğinden meydana gelen zengin kafiye kullanılmıştır. Kafiyeler tam ve dolgun olarak verildiğinden şiire kuvvetli bir ahenk kazandırmaktadır. Kafiye çeşidi olarak belli bir düzen takip edilmemiş, kıtalar arasında duygu yoğunluğuna göre tam veya zengin kafiyeler karışık biçimde kullanılmıştır. Kafiyelere baktığımızda mekânların ve özel isimlerin özelliklerini yansıtan kafiye isimlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir:

Abide kondurmuşlar ünlü Beylerbeyi'ne.

İşte bir sabah vakti çağrıda müezzinler.

Böyle güzel bir şehri gözetir yüce Allah.

Haydarpaşa'dan başlar İstanbul yolculuğu

Endamlı Hıdiv Kasrı Çengelköy'ün sırtında,

Edalı Dolmabahçe Beşiktaş'ın bağrında.

Demir alır gemiler Kadıköy rıhtımında,

Hasret vuslata döner Atatürk limanında.

Bir karede bin hayat İstanbul'da İstanbul.

Fatih Sultan köprüsü güzellerin güzeli,

Bu köprüler Osmanlı, bu minareler Sinan,

Rahat uyu türbende koca Sultan Süleyman.

mısraları kafiyeye düzeninde tek başlarına şiirde bir ressam tablosunun hassasiyetini oluşturmaktadır.

Kafiyelerin yanında rediflerde kullanılmıştır. Şiirde her bir kıtadaki iki dize kendi arasında kafiyeli

olduğundan kafiyeye düzeni olarak düz kafiyeye kullanılmıştır. Şiirimiz lirik ve didaktik şiirlerin etkisinin

ağırlıkta olduğu duygu yoğunluğunda kaleme alınmıştır.

..... boğazın bir yerine, a

..... ünlü Beylerbeyi'ne. a düz kafiyeye örgüsü

..... saklanmış, b

..... toplanmış. b

"İstanbul" şiirinde üslup çok iyi seçilmiş, gerçek hayata ait teferruatları belirten tamlamalar şiire hakimdir. Şiirimiz bir mekânı tasvir mahiyeti taşıdığından, dış âleme ait kelimelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Rabia Barış Hanım bu kelimelerle okuyucusuna hasret kaldığı İstanbul şehrini tanıtmakta ve bunun sancısını çekmektedir.

"boğaz, Beylerbeyi, İstanbul, Topkapı, Yuşa Peygamber (as), Karaca Ahmet, surlar, Selimiye, vb. " Bu tasvir kelimelerinin yanında şairimizin duygularını ifade eden kelimelerin de ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ayrıca bu duygu yoğunluğu isim ve sıfat tamlamalarıyla süslenmiştir.

"Altın kemer, en nadide eserler, kutlu şehir, Hüda'nın yolundan, İstanbul yolculuğu, lale devri, sevda şehir, gümüş rengi yıldızlar, Yavuz'un kaftanı, güzellerin güzeli, koca Sultan Süleyman."

Bu tamlamalar, içinde kullanıldığı diğer kelimelerle bir bütün oluşturduğunda daha anlamlı bir mahiyet kazanmaktadır. Üslup olarak şiirimizde bir bütünlüğün olduğu göze çarpmaktadır. Şairimizin bu üslubu dış âleme ait unsurları gözden kaçmayan bir bakışla vermeye çalışılmış. Kelimelerin ve cümlelerin seçilme hassasiyetine baktığımızda bir ressam titizliğinin okuyucuya hissettirilme gayesi taşıdığı görülmektedir. Objektif unsurların ağırlıkta olduğu kelimelerin subjektif duygu yoğunluğuyla harmanlandığı görülmektedir.

Şiirimizde benzetmelerinde kullanıldığı görülmektedir:

" kutlu şehir, en güzel güller, deniz, altın kemer, edalı kız, asil laleler, deli rüzgâr, zaman, Kız Kulesi, meltem, bülbüller, geceler... " Bu benzetmelerde amaç şiire yürekten kopma kelimelerin de yansımaları vermektir.

İstanbul şiirinin genelindeki yapıda bir duygunun hâkim olduğu görülmektedir: "İstanbul'un mekânlarını ve buralardaki güzelliklerin tanıtılması." Mekân tasvirleri realist sanatçılarda görülen "olanı olduğu gibi

şairin muhayyilesindeki biçimiyle ele alarak tanıtmak" kaygısının çekildiği görülmektedir. Bu realist (parnesyen) etkinin şairimizde bıraktığı etki romantik sanatçılardaki biçimiyle ele alınmıştır.

Şiirimizi bu biçim özelliklerinin yanı sıra içerik özelliklerine de bir göz attığımızda şu özellikleri karşımıza çıkmaktadır.

"İstanbul" şiirimizin geneline baktığımızda yakın bir gelecekte "dünyanın kültür başkenti" olmaya aday bir metropol şehrimizin, her biri adlarını tarihin bir altın sayfasından alan mekanlarının güzelliklerini temaşa etmekteyiz. Şiirimize, şairimiz tarafından İstanbul şehrimizin tarihi hakkında kısa bir açıklama yazısından sonra geçilmiştir.

Altın kemer takmışlar boğazın bir yerine,
Abide kondurmuşlar ünlü Beylerbeyi'ne.
En nadide eserler Topkapı'da saklanmış,
Erenler, evliyalar İstanbul'da toplanmış.

mısralarında İstanbul şehrimizle bütünleşen adeta gerdanlığa benzetilen Fatih Sultan Mehmet Boğaz Köprüsü'nün altın bir kemere benzetilmesiyle şiirimize başlanılmış. Boğaz Köprüsü Asya ile Avrupa ile kıtalarını birbirine bağlaması jeopolitik konumu itibarıyla çok önemli bir pozisyon görevi taşımaktadır. Topkapı gibi nadide eserlerin ve kutsal emanetlerin saklandığı mekan vurgulanmıştır. Burası öyle bir mekândır ki en nadide, kıymetli ve paha biçilemez eserler O Kutlu Nebi'nin hediyesi olarak bu kutlu ve mutlu şehirde emanet olarak saklanmaktadır. Ayrıca her bir toprak parçasında bir enbiyanın ve evliyanın yatmakta olduğu şairimiz tarafından vurgulanmaktadır. En önemlilerinden birisi de Eyyubel Ensari Hazretlerinin türbesi ve diğer Osmanlı padişahlarının kutlu türbeleri burada bulunmaktadır.

Ey İstanbul İstanbul hadisle kutlu şehir,
Sancağı, mehteriyle mutlu, umutlu şehir.
Sende Yuşa Peygamber, sende en güzel güller.
İşte bir sabah vakti çağrıda müezzinler.

dizelerinde Kainat Efendisi'nin (sav) çağları delen bir kuvvetiyle hadisleri dile getirilerek aslında İstanbul gibi kutlu bir şehrin fethedilme esası ve muştusu dile getirilmeye çalışılmıştır. O (sav), hedef göstermişti, hedef belliydi. Gidilecek ve İstanbul'un kara talihi her ne olursa olsun Bizans'ın elinden alınacaktı. O kutlu beldeye sancak merasimi İstanbul'dan büyük bir alayışle yapılıyordu. Tren rayları bile o mübarek beldeye doğru yol alırken rahatsızlık verilir düşüncesiyle rayların altına serilen bezlerin sahibi bu mutlu şehirde, İstanbul'da yatıyordu. Evliyaların yanı sıra bağrında Peygamberleri bile barındırıyordu. Ve adına Yuşa Tepeleri denilmişti de, bir çok şairimiz buradan İstanbul'a mersiyeler, gazeller, kasideler, güzellemeler diziyordu.

Susar Karaca Ahmet günün bittiği yerde,
Nur yağar İstanbul'a göklerden perde perde.

Dünyanın göz bebeği bizimdir bizim billâh.

Böyle güzel bir şehri gözetir yüce Allah.

Şairimiz yukarıdaki bu duygu dolu mısralardan sonra yüreğinin kabaran hislerine gem vuramayıp, tüm dünyaya meydan okurcasına, haykırırcasına gecesiyle gündüzüyle İstanbul'un bizim olduğunu dile getirmektedir. Ve bu kutlu ve mutlu şehrin bile Yüce Yaratan (cc) tarafından korunduğunu söylemektedir. İstanbul'un kapısı mahiyetindeki Çanakkale zaferlerinde Türklerin tarihi destanını haykırarak, siz daha İstanbul'a gelmeden sizi kapıda "Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın / Bu toprak bir devrin battığı yerdir." beyitiyle "Çanakkale Geçilmez!" diye boğazın bağrına bir gerdanlık gibi geçirilmiş olan yazı karşılayacaktır.

Ümraniye haz bulur nazarlı bir bakışla,

Edalı kız gibidir Selimiye'de kışla.

Haydarpaşa'dan başlar İstanbul yolculuğu,

Onu görmek isteyen garda alır soluğu.

her bir dizesinde bir mekan şahlanmış sizi karşılar, ona dair birkaç kelam etmeden geçmenin vefasızlık olacağını adeta mısralar haykırmaktadır. Özellikle gurbet yolcularının mekânı olan Haydarpaşa Tren Garı'ndan bahsetmemek olmaz. Anadolu'ya açılan İstanbul'un kapısı mahiyetindedir. Her yaralı yürek orada kavuşmuştur boynu bükük sevgilisine. Şairimiz bunu gözyaşlarıyla hemdem olduğu mekânda yazmış izlenimi vermektedir.

En asil lalelerin vatanı İstanbul'dur,

Tutuşan yüreklerin sevdası İstanbul'dur.

Sultan Ahmet laleyle bütünleşti severek,

Bir devre isim verdi lale devri diyerek.

Bir zamanlar devir açıp devir kapamakla kalmayıp, bir de devirler isim verme şerefine nail olmuş asil bir milletin torunları olduğumuz şiirimizin mısraları hece hece haykırmaktadır. Dünyaya güzelliği, zevki, eğlenceyi, sadeliği, hoşgörüyü, sevgiyi yayan bir milletiz. Bir zamanlar kalbi savaş meydanlarında atan bir millet olmamıza rağmen, yeri, geldiğinde de yüreciği merhamet aşkıyla yeşeren bir millet olmasını da bilmişiz. Bir zamanlar laleleriyle döneme adını verdiği gibi o mekânlar şimdi sultan Ahmet adıyla anılmaktadır. Şairimiz burada adeta okuyucusuna İstanbul mekânlarında gezdirirken, ona rehberlik etmektedir. Ama hiçbir ayrıntıyı gözden kaçırmama titizliğiyle.

Kızkulesi nazlıdır suların ortasında,

Renkler cümbüşe kalkar sahil ortancasında.

İstanbul ateş olur yürekleri kavurur,

Güneyden gelen meltem saçlarını savurur.

Boğaza gerdanlık gibi dizilen köprünün altından geçen Karadeniz'in hırçın sularının bağrında ve koynunda sakladığı Kız Kulesi'nden hiç bahsetmemek olur mu? Olmaz elbet. Bunun bilincindeki şairimiz bu göğe yükselen mimari eseri de mısralarındaki yerine koymuş gibi.

Zamanın padişahının çok sevdiği güzeller güzeli bir kızı varmış. Adına da Cankız denirmiş. Bir gün büyücüler bu ay parçası Cankızı bir yılanın öldüreceği haberini padişaha bildirince, kısa bir sessizlikten sonra denizin nazlı nazlı akan bağrına bir kule yapmayı planlar. Uzun bir koşturmadan sonra kule biter. Fakat bir gün Cankızın canı elma çekince sepete doldurulan elmaların yanına yılan da kıvrılarak girer. Cankız elmayı almaya elini sepete uzatınca yılan zehirli suyunu boşaltır. Cankız oracıkta can olup melekleşir. Karadeniz'in nazlı akan suları bu haberi duyunca hırçınlaşıp Cankızı bağrına alır. Ve o günden sonra Cankızı gören olmamış. Ara ara Karadeniz'in üzerinden esen ve bedeni okşayıcı meltemleri hisseden yürekler bunu Cankızın nefesinin solukları olduğunu bilirlermiş.

Şairimiz rehber edasıyla bu mekânları okuyucusuna gezdirirken adeta bu mekânların tarihi geçmişleri hakkında da bilgi verme gayretindedir. Fakat bu biraz duygu coşumlarıyla dile getirilmeye çalışılmış.

İstanbul 'un sevgisi gönüllerde birleşir,
Ona müptela olan onunla bütünleşir.
Dağları yeşil orman, bağları salkım söğüt,
Akşemsettin bu yerde Fatih'e verdi öğüt.

Şairimizin yüreğindeki sevgi o kadar büyük ki, bunu tüm insanlığa adamak niyetindedir. Adeta o fethin babasına hocalık eden bir Akşemsettin olup, insanlığa gönüllerin kapısını açmayı hedeflemektedir.

Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...

Şairimiz adeta tüm insanlığı, gönüllerin fethine yönlendirmekte ve onları bir noktada bütünleştirmeye, onların bu sevda uğruna her şeylerinden vazgeçmelerine önderlik edecek bir konumda İstanbul sevdasıyla yanıp tutuşmalarına önderlik yapmaktadır.

Çamur sırma sim olur Yavuz'un kaftanında,
Onu mübarek bilir âlimin kır atında.
Bu derin felsefeyle gider Sina Çölüne,
Der, İstanbul gözümüz bu hep böyle bilene.

Şiirimizin şairi adeta bu gezinti arasında kısa bir tarih molası vererek, okuyucusuna İstanbul'un şan ve şerefle dolu olarak ceddimizin tarihinde İstanbul'un nelere beşiklik ve tanıklık ettiği bilgisini vermektedir. Burada bir tarih notu da düşmektedir.

Şairimiz tarihçi edasıyla anlatılanları olduğu gibi nakletmişti. Yavuz'un sefere çıkarken atının yanında yol alan Hocasının atın nalından sıçrayan çamur, Sultanların Halifesi'nin pembe incili kaftanına sıçrayınca hocası bir an irkilir. Çünkü o, "Sina çölünü atından inerek yaya geçmeye çalışan ve sebebi sorulduğunda, Kainatın Efendisi (sav) bize önderlik ederken ben nasıl at sırtında gideyim." diyen kutsal emanetlerin sahibi efendisiydi. Nasıl korkmasındı heybetinden. Fakat korkacak olan o değildi. Çünkü koca Yavuz haddini biliyordu, sınırı aşmazdı. Koca Yavuz'a bu azameti ve heybeti hocası kazandırmamış mıydı.

Üzerine sıçrayan çamuru vezirlerine toplattırıp sırma kese içinde saklamalarını vasiyet etmişti. Şaşkın bakışlar etrafında sebebi sorulunca o bana ilim kapılarını aralayan hocamın emanetidir. Onu benimle mezara yanıma koyasınız ki, o bana sıratla, yol olacaktır. Herkes şaşkın, bu şaşkınlık içinde bile zaman akışını durdurmuş, bu ders karşısında şaşkınlığını gizleyemiyordu. İşte Koca Yavuz buydu. Az kelimeyle çok şey anlatma derdinde olma. Şairimizin derdi de bu idi.

Mahyalı camilerde geceler kandil yakar,
Burası Sultan Ahmet görenler hayran bakar.
Bu köprüler Osmanlı, bu minareler Sinan,
Rahat uyu türbende koca Sultan Süleyman.

Camileri öyle mabetler ki, adeta ellerini yüce Mevla'ya doğru açmış; " Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli / Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli" nidalarıyla bu mutlu şehrin sevdasına dua etmektedir. Kandil gecelerinde mahyalarındaki kandiller bir yansında sen benim şehrimi gör. Gece adeta gökyüzü bu mübarek mahyalarla aydınlanmaktadır.

Şairimiz bu mahyalardaki kandillerin aydınlığını, yüreğindeki kelimelerin aydınlığına bağlamaktadır. Adeta kandiller, şairimizin duyguları olmuş İstanbul'u aydınlatmaktadır. Süleymaniye Camisi, Ayasofya Camisi yıllara meydan okurcasına minarelerini göğe doğru uzatmakta ve bağrına sevdalılarını almakta hiç tereddüt etmemektedir. Bu mübarek şehrin bu zamana kadar ulaşmasında emeği geçen Kanuni'ye işaret edilmektedir.

Şairimiz şiirine son noktayı koyarken emaneti sırtlamanın verdiği şuurla hareket ettiğini yılları delercesine haykırmaktadır. Adeta bu emaneti Kanuni'den ve onun ecdadından geldiğinin şuurunda olarak.

Tabi ki şiirimiz son demine ulaşırken Rabia Barış Hanım, ey şanlı yolcu buralar öyle kutlu bir mekan ki, " her mozağında altın bir tarih yatmaktadır " sözünü haykırmaktadır.

Satırlar son demine ulaştığı hengâmda son bir kıpramayla dile getirmek gerekirse, İstanbul'un pek çok yeri gibi bütün semtlerinde Türk-İslam kültür ve medeniyetinin bir sentezini temaşa etmek hiç de zor bir durum değildir. Adeta bu sentez lime lime olmuş da İstanbul'un her karesinde bir bütünün parçalarını oluşturmaktadır. Türk milletinin millî ve manevî değerleriyle, tarihî, coğrafi, toplumsal, kültürel, ekonomik özellikleriyle Türk-İslam kültür ve medeniyetine bağlı, kendi içinde uyumlu, Türk milletinin iç huzurunu bulduğu bir Türk vatani hâline gelmiştir. Şairimiz şiirinin genelinde bu havayı okuyucusuna sezgi gücüyle hissettirmeye çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur.

Bizim de son kelimelerimiz Akif gibi seslenmemiz istenseydi şöyle dememiz beklenirdi tüm insanlığı kuşatacak mahiyette:

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda!

Canı, cananı, bütün varımı alsın da hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

RABİA BARIŞ'IN " İSTANBUL " ŞİİRİNE EK:

Türk edebiyatımızda İstanbul üzerine o kadar çok şiir yazıldığı halde hala da yazılmaktadır. Demek ki, İstanbul üzerine yazılan şiirlerdeki duyuş ve düşünceler farklılıklar arz etmektedir. İncelemeye çalıştığımız şairimiz Rabia Barış'ın " İstanbul " şiiri de bu şehrimizin en güzide mekânlarını en ince sırmalarla işlenmiş bohça mahiyetinde ele almaya çalışmış bir emeğin ürünü olarak görmekteyiz.

Edebiyatımızda şehirlerin, semtlerin şiirini yazma geleneği ciddi anlamda Yahya Kemal Beyatlı ile başladığını biliriz. Divan şiirinde İstanbul'un değişik semtlerine değinildiğini görsek de, şehir ya da semt mekânını bir bütün olarak almak, yani tarihiyle, kültürüyle, mimarisiyle, tabii, coğrafi özellikleriyle, halkının toplumsal ve ekonomik yaşantısıyla bir bütün hâlinde değerlendirme geleneği Yahya Kemal'in şiirleriyle birlikte görmekteyiz. Bir mekân şairi olan Yahya Kemal, İstanbul'u ve tabii değişik semtlerini Türk milletinin millî ruhuyla nasıl vatanlaştırdığını, bu dünya ve öte dünyaya ait ürettiği ve kurumsallaştırdığı Türk-İslam kültürüyle nasıl sıcak, manevî bir yaşama alanına çevirdiğini adeta orayla aynileşerek yansıtır.

Yahya Kemal, pek çok yazı ve şiirinde İstanbul'un fethinin manasını aramaya, felsefesini yapmaya çalışır. Bu, dünya çapında bir hadisedir. Sadece bir devri kapayıp yeni bir devri açma, sadece bir şehrin ele geçirilmesi, fethedilmesi olarak algılanamaz. Aynı zamanda gönüller, ruhlar fethedilmiş, dünya insanlığının İslam'la şereflenmesine sebep olmuş, karanlığa düşen insanlara aydınlık alanlar açmış bir büyük hadisedir. Yahya Kemal İstanbul'u hep tarih gözlüğüyle bakmış ve onun şanlı geçmişinin izlerini yüreğindeki hissini bir sancı gibi bağrında hissetmiştir.

Buna mukabil Servet-i Fünun edebiyatındaki İstanbul anlayışının çok farklılıklar arz ettiğini görmekteyiz. Servet-i Fünun dönemindeki bedbinlik ve ümitsizlik havası şiire ve oradan da mekana yansımıştır. Servet-i Fünun edebiyatının başyazarı Tevfik Fikret'in " SİS" şiirinde bu sancıyı, ızdırabı hissetmekteyiz.

Fikret, Sis şiirinde dönemin melankolik ve bedbin havasını, İstanbul'un maddi ve manevi bütün varlığına karşı hissetmiş ve bunu adeta şiirinde göstermiştir. Türk edebiyatımızda İstanbul, ilk kez menfur ve mel'un bir şehir mahiyetine bürünmüştür. Sis şiirinde İstanbul'u saran bir sis ve arkasından ise hayal meyal seçilen şehir tüm heybetine rağmen adeta şairde bir " güzel fahişe " imajıyla anlatılmaya çalışılmıştır. İstanbul, tüm teferruatıyla tasvir edilmeye çalışılırken, sisin etkisinde kalarak duygular belli belirsiz bir şekilde dile getirilmeye çalışılmıştır. Tevfik Fikret adeta İstanbul'dan kaçmanın planlarını yapmaya çalışırken geride her şeyiyle yerle bir olmuş harabe bir şehir izlenimi uyandırmak istemektedir.

Tarihe ve dine karşı büyük bir sevgi duymayan Tevfik Fikret, İstanbul'un şaşaalı izlerini görmemiş veya

görmek istememiştir. Adeta İstanbul'u korkunç bir varlık gibi göstermeye çalışmıştır. Tevfik Fikret Sis şiiriyle, bütün ızdıraplarının kaynağı saydığı "İstanbul" u en karamsar biçimiyle ele almaya çalışmış ve bunu da bilinçli bir şekilde yapmaya çalışmıştır.

Bunun yanında bu olumsuz etki kendisinden sonraki birçok şairimizi etkilemiştir. Ve etki öyle devam etmiş ki, bu dine, tarihe, mekâna ve insan olan olumsuz etki Servet-i Fünun edebiyatının genel özellikleriyle anılmaya başlamıştır. Fakat bu etkinin Milli edebiyat ile birlikte bir nebze de olsa kırıldığını görmekteyiz.

Sarmış yine âfâkını bir dūd-ı muannid,
Bir zulmet-i beyzâ ki peyâpey mütezâyid,
Tazyikının altında silinmiş gibi eşbâh;
Bir tozlu kesâfetten ibâret bütün elvâh;
Bir tozlu ve heybetli kesâfet ki nazarlar
Dikkatle nüfûz eyleyemez gavrine, korkar.
Lâkin sana lâyıık bu derin sût-re-i muzlim,
Lâyık bu tesettür sana, ey sahn-ı mezâlim;
Ey sahn-ı mezâlim... Evet, ey sahn-ı garrâ,
Ey sahne-i zî-şâ'şaa-i hâile-pirâ!

...

...

Örtün, evet ey hâile... Örtün, evet ey şehir
Örtün ve müebbed uyu, ey fâcire-i dehr!

SİS şiirinin günümüz Türkçesine çevrilmiş şekli:

Sarmış ufuklarını senin gene inatçı bir duman,
Beyaz bir karanlık ki, gittikçe artan
Ağırlığının altında her şey silinmiş gibi,
Bütün tablolar tozlu bir yoğunlukla örtülü;
Tozlu ve heybetli bir yoğunluk ki, bakanlar
Onun derinliğine iyice sokulamaz, korkar!
Ama bu derin karanlık örtü sana çok lâyık;
Lâyık bu örtünüş sana, ey zulümler sahası!
Ey zulümler sahası... Evet, ey parlak alan,
Ey facialarla donanan ışıklı ve ihtişamlı saha!

...

...

Örtün, evet ey felâket sahnesi... Örtün artık ey şehir;

Örtün ve sonsuz uyu, ey dünyanın koca kahpesi!

ÖMER BATI

15.06.2009 - Gaziantep